Joyful Mathematics

Class 1

আনন্দময়

গণিত

গণিত।

QRickit

0124

© NCERT not to be republished

विद्यया ऽमृतमश्नुते

एन सी ई आर टी
NCERT

राष्ट्रीय शैक्षिक अनुसंधान और प्रशिक्षण परिषद्
NATIONAL COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND TRAINING

০১২৪ – আনন্দময় গণিত
প্ৰথম শ্ৰেণীৰ বাবে পাঠ্যপুথি ১

ISBN 978-93-5292-505-6

প্ৰথম সংস্কৰণ।
মে ২০২৩ চন, বহাগ ১৯৪৫ শকাব্দ

PD 1000T BS

© **ৰাষ্ট্ৰীয় শৈক্ষিক গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, ২০২৩**

সকলো অধিকাৰ সংৰক্ষিত

- প্ৰকাশকৰ পূৰ্ব অনুমতি অবিহনে এই প্ৰকাশনৰ কোনো অংশ ছপা কৰা তথা কোনো ধৰণেৰে বা কোনো উপায়েৰে ইলেক্ট্ৰনিক, যান্ত্ৰিক, ফটোকপি, ৰেকৰ্ডিং বা অন্য কোনো ধৰণৰ পুনৰুদ্ধাৰ ব্যৱস্থাত সংৰক্ষণ বা প্ৰেৰণ কৰিব নোৱাৰিব ।
- এই কিতাপখন এই চৰ্তত বিক্ৰী কৰা হয় যে প্ৰকাশকৰ পূৰ্ব সন্মতি অবিহনে বাণিজ্যিকভাৱে এই পাঠ্যপুথি, ইয়াৰ মূল বেতুপাত আৰু বান্ধনিৰ বাহিৰে কোনো প্ৰকাৰৰ ঋণ, পুনৰ বিক্ৰী নাইবা ভাড়াত দিয়া নহব।
- এই প্ৰকাশনৰ সঠিক মূল্য হৈছে এই পৃষ্ঠাত মুদ্ৰণ কৰা মূল্য, ৰবৰ ষ্টাম্পৰ দ্বাৰা বা ষ্টিকাৰৰ দ্বাৰা অন্যথা আন যিকোনো উপায়েৰে সূচিত কৰা যিকোনো সংশোধিত মূল্য অশুদ্ধ আৰু গ্ৰহণযোগ্য নহ'ব।

এন.চি.ই.আৰ.টি প্ৰকাশন বিভাগৰ কাৰ্যালয়সমূহ

এন.চি.ই.আৰ.টি চৌহদ,
শ্ৰী অৰবিন্দ মাৰ্গ,
নতুন দিল্লী ১১০ ০১৬ **ফোন : ০১১-২৬৫৬২৭০৮**

১০৮, ১০০ ফুট পথ
হোছডাকেৰে হালি এক্সটেনচন
বানাশংকৰী তৃতীয় মঞ্চ
বেংগালুৰু ৫৬০ ০৮৫ **ফোন : ০৮০-২৬৭২৫৭৪০**

নৱজীৱন ট্ৰাষ্ট বিল্ডিং
পি.অ.নৱজীৱন
আহমেদাবাদ ৩৮০ ০১৪ **ফোন : ০৭৯-২৭৫৪১৪৪৬**

চি.ডব্লিউ.চি
কেম্পাচ, ধনকাল বাছ ষ্টপৰ বিপৰীত,
পানীহাটি
কলকাতা ৭০০ ১১৪ **ফোন : ০৩৩-২৫৫৩০৪৫**

চিডব্লিউচি কমপ্লেক্স
মালিগাঁও
গুৱাহাটী ৭৮১ ০২১ **ফোন : ০৩৬১- ২৬৭৪৮৬**

মূল্য: ৬৫ টকা ।

"এনচিইআৰটিৰ ৱাটাৰমাৰ্কৰ সৈতে ৮০ জিএছএম কাগজত ছপা কৰা হৈছে।"

ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদৰ সচিবৰ দ্বাৰা প্ৰকাশন বিভাগত প্ৰকাশিত , শ্ৰী অৰবিন্দ মাৰ্গ, নতুন দিল্লী ১১০ ০১৬ আৰু প্ৰভাত প্ৰিন্টিং প্ৰেচ, ডি-২৩, ইণ্ডাষ্ট্ৰীয়েল এৰিয়া, চাইট-A, মথুৰা-২৮১০০১ (ইউ.পি.)ত মুদ্ৰণ কৰা হৈছে ।

প্ৰকাশন গোট

মূৰব্বী, পাব্লিকেচন ডিভিজন	: অনুপ কুমাৰ ৰাজপুত
মুখ্য প্ৰযোজনা বিষয়া	: অৰুণ চিটকাৰা
মুখ্য ব্যৱসায় প্ৰৱন্ধক	: বিপিন দেৱান
মুখ্য সম্পাদক (ভাৰপ্ৰাপ্ত)	: বিজন ছুতাৰ
প্ৰযোজনা বিষয়া	: *অতুল চাক্সেনা*

বেতুপাত
সন্তোষ মিশ্ৰ

© NCERT not to be republished

পাতনি

"আটাইতকৈ প্ৰাৰম্ভিক বয়সৰ পৰাই শিশুৰ সামগ্ৰিক বিকাশক লালন-পালন কৰাৰ এক চহকী পৰম্পৰা ভাৰতবৰ্ষত চলি আহিছে। এই পৰম্পৰাসমূহে ওচৰৰ পৰিয়াল, আত্মীয়-স্বজন, সম্প্ৰদায়, আৰু প্ৰতিপালন আৰু শিক্ষণৰ আনুষ্ঠানিক প্ৰতিষ্ঠান সমূহৰ ক্ষেত্ৰত পৰিপূৰক ভূমিকা প্ৰদান কৰে। শিশুৰ জীৱনৰ প্ৰথম আঠ বছৰক সম্বোধন কৰি এই সামগ্ৰিক পদ্ধতিয়ে য'ত এক প্ৰজন্মৰ পৰা আন এক প্ৰজন্মলৈ চলি অহা সংস্কাৰৰ চৰ্চা কৰা হয়, শিশুৰ বৃদ্ধি, স্বাস্থ্য, আচৰণ আৰু জ্ঞানমূলক প্ৰতিটো দিশতে এক জটিল আৰু ইতিবাচক জীৱনযোৰা প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰাত পিছৰ বছৰবোৰত সামৰ্থ্য লাভ কৰিব পাৰে।"

শিশুৰ জীৱনজোৰা বিকাশত প্ৰাৰম্ভিক বছৰসমূহৰ গুৰুত্ৱৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা নীতি 2020 (এনইপি 2020)ত ৫+ ৩ +৩ +৪পাঠ্যক্ৰম আৰু শিক্ষাগত গাঁথনিৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে, যিয়ে ৩-৮ বছৰ বয়সৰ ভিতৰত প্ৰথম পাঁচ বছৰত দেশত আনুষ্ঠানিক শিক্ষা আৰু শিশুৰ যত্নৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ৱ প্ৰদান কৰিব। ইয়াক 'ফাউণ্ডেশ্যন ষ্টেজ'ৰ নাম দিয়া হৈছে। ৩-৬ বছৰ বয়সৰ পৰাই অব্যাহত থকা এই বুনিয়াদী পৰ্যায়ৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈছে প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় শ্ৰেণী, য'ত শিশুৰ সৰ্বাংগীন বিকাশৰ প্ৰতি *বালৱাতিকাৰ* জৰিয়তে যত্ন লোৱা হয়। এজন ব্যক্তিৰ জীৱনজোৰা শিক্ষা, সামাজিক আৰু আৱেগিক আচৰণ আৰু সামগ্ৰিক স্বাস্থ্য এই গুৰুত্ৱপূৰ্ণ বুনিয়াদী স্তৰত লাভ কৰা অভিজ্ঞতাৰ ওপৰত গভীৰভাৱে নিৰ্ভৰ কৰে।

এই নীতিয়ে বিশেষকৈ এই পৰ্যায়ৰ বাবে এক ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰমৰ ৰূপৰেখা প্ৰস্তুত কৰাৰ পৰামৰ্শ দিয়ে, যিয়ে শিশুসকলৰ প্ৰাৰম্ভিক বছৰত উচ্চ মানৰ শিক্ষা প্ৰদানৰ বাবে সমগ্ৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাক বিস্তৃতভাৱে পৰিচালনা কৰিব, ইয়াৰ দ্বাৰা এই গতিক স্কুলীয়া শিক্ষাৰ পৰৱৰ্তী পৰ্যায়লৈ আগবঢ়াই নিয়া হয়। এনইপি 2020ৰ অধীনত প্ৰদান কৰা নীতি আৰু উদ্দেশ্যৰ লগতে বিভিন্ন বিষয়ৰ গৱেষণাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি (য'ত স্নায়ুবিজ্ঞান আৰু প্ৰাৰম্ভিক শৈশৱৰ শিক্ষা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে), অভিজ্ঞতা আৰু তৃণমূল পৰ্যায়ৰ পৰা সংগৃহীত জ্ঞানৰ ওপৰত, আৰু আমাৰ দেশৰ আশা-আকাংক্ষা আৰু লক্ষ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি 2022 চনৰ 22 অক্টোবৰত 'নেশ্যনেল কাৰিকুলাম ফ্ৰেমৱৰ্ক ফৰ ফাউণ্ডেশ্যনেল ষ্টেজ' (এনচিএফ-এফএচ) প্ৰস্তুত কৰি মুকলি কৰা হয়। পৰৱৰ্তী সময়ত এন চি এফ-এফ এছৰ পাঠ্যক্ৰমৰ দৃষ্টিভংগী

© NCERT not to be republished

সজীৱ কৰি তুলিবলৈ পাঠ্যপুথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। পাঠ্যপুথিখনে শিশুসকলৰ শ্ৰেণীকোঠাত আৰু পৰিয়াল তথা সম্প্ৰদায়ত থকা উল্লেখযোগ্য সম্পদসমূহক চিনাকি কৰি শিশুসকলৰ বাস্তৱ জীৱনৰ সৈতে সংযোগ স্থাপনৰ চেষ্টা কৰিছে।

NCF-FS-ৰ দৃষ্টিভংগীও তৈত্তিৰীয় উপনিষদত বৰ্ণিত পঞ্চকোশীয় বিকাশ (মানৱ ব্যক্তিত্ৱৰ পঞ্চতত্ত্ৱৰ বিকাশ)ৰ সৈতে অনুৰণিত হয়। এনচিএফ-এফএছে পাঁচটা শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰৰ কথা উল্লেখ কৰে, শাৰীৰিক আৰু পৰিচালন; সামাজিক-আৱেগিক; সংজ্ঞানাত্মক; ভাষা আৰু সাক্ষৰতা; আৰু সাংস্কৃতিক আৰু নান্দনিক, যি পঞ্চকোষে ভাৰতীয় পৰম্পৰাৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুত কৰে যেনে অন্নময়, প্ৰাণময়, মনোময়, বিজ্ঞানময় আৰু আনন্দময়। ইয়াৰ উপৰিও, শিশুৰ ঘৰুৱা অভিজ্ঞতাৰ লগত বিদ্যালয়ৰ চৌহদৰ ভিতৰত গঢ় লৈ উঠা জ্ঞান, দক্ষতা, আৰু মনোবৃত্তি একাত্ম কৰাত গুৰুত্ব দিয়ে।

প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় শ্ৰেণীক সামৰি লোৱা এনচিএফ-এফএছ-এ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এক নাটকীয় দৃষ্টিভংগীকো স্পষ্ট কৰি তুলিছে। এই পন্থা অনুসৰি, কিতাপ শিক্ষা গ্ৰহণৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ; তথাপি, এইটোও বুজিব লাগিব যে পুতলা, খেল-ধেমালী, কথোপকথন, আলোচনা আৰু অন্যান্য বহুতো ক্ৰিয়া-কলাপকে ধৰি শিক্ষামূলক সঁজুলি আৰু পদ্ধতিৰ ভিতৰত কিতাপ কেৱল এটা সজুলিহে। ইয়াৰ দ্বাৰা কেৱল কিতাপৰ পৰা শিকাৰ প্ৰচলিত ব্যৱস্থাৰ পৰা অধিক সহজলভ্য খেলা-ধূলা আৰু দক্ষতা ভিত্তিক শিক্ষণ ব্যৱস্থালৈ বিচ্যুতি ঘটিছে, য'ত শিশুৱে যি কৰে আৰু শিকে তাৰ সৈতে জড়িত হোৱাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰে। গতিকে হাতত থকা কিতাপখন এই বয়সৰ শিশুসকলৰ বাবে সম্পূৰ্ণভাৱে এক নাটকভিত্তিক শিক্ষাৰ দৃষ্টিভংগী আগবঢ়াই নিয়াৰ এক মাধ্যম হিচাপে পৰিগণিত হ'ব লাগিব।

প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় শ্ৰেণীক সামৰি লোৱা এনচিএফ-এফএছ-এ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এক নাটকীয় দৃষ্টিভংগীকো স্পষ্ট কৰি তুলিছে। এই পন্থা অনুসৰি, কিতাপ শিক্ষা গ্ৰহণৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ; তথাপি, এইটোও বুজিব লাগিব যে পুতলা, খেল-ধেমালী, কথোপকথন, আলোচনা আৰু অন্যান্য বহুতো ক্ৰিয়া-কলাপকে ধৰি শিক্ষামূলক সঁজুলি আৰু পদ্ধতিৰ ভিতৰত কিতাপ কেৱল এটা সজুলিহে। ইয়াৰ দ্বাৰা কেৱল কিতাপৰ পৰা শিকাৰ প্ৰচলিত ব্যৱস্থাৰ পৰা অধিক সহজলভ্য খেলা-ধূলা আৰু দক্ষতা ভিত্তিক শিক্ষণ ব্যৱস্থালৈ বিচ্যুতি ঘটিছে, য'ত শিশুৱে যি কৰে আৰু শিকে তাৰ সৈতে জড়িত হোৱাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰে। গতিকে হাতত থকা কিতাপখন এই বয়সৰ শিশুসকলৰ বাবে সম্পূৰ্ণভাৱে এক নাটকভিত্তিক শিক্ষাৰ দৃষ্টিভংগী আগবঢ়াই নিয়াৰ এক মাধ্যম হিচাপে পৰিগণিত হ'ব লাগিব।

বুনিয়াদী পৰ্যায়ৰ বাবে পাঠ্যক্ৰম আৰু শিক্ষণ-শিকন সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰিবলৈ গঠন কৰা সমিতিখনে কৰা কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ এন.চি.ই.আৰ.টিয়ে শলাগ লৈছে। এই সমিতিৰ অধ্যক্ষ অধ্যাপিকা শশীকলা ৱাঞ্জাৰী, আৰু আন সকলো সদস্যকে এই কাম সময়মতে আৰু ইমান

© NCERT not to be republished

প্ৰশংসনীয়ভাৱে সম্পূৰ্ণ কৰাৰ বাবে ধন্যবাদ জনাইছো। লগতে যিবোৰ প্ৰতিষ্ঠান আৰু সংগঠনে ইয়াক সম্ভৱ কৰি তোলাৰ ক্ষেত্ৰত উদাৰতাৰে সহায় আৰু সহযোগ আগবঢ়াইছে, সেইবোৰকো মই ধন্যবাদ জনাইছো। বিশেষভাৱে ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিচালনা সমিতিৰ অধ্যক্ষ ড০ কে কস্তুৰীৰংগন আৰু ইয়াৰ আন সদস্যসকলৰ লগতে মেণ্ডেট গ্ৰুপৰ সদস্যসকল, ইয়াৰ অধ্যক্ষ অধ্যাপক মঞ্জোল ভাৰ্গৱ, পৰ্যালোচনা সমিতিৰ সদস্যসকলক সময়োপযোগী আৰু মূল্যৱান পৰামৰ্শৰ বাবে ধন্যবাদ জনাইছো।

ভাৰতৰ বিদ্যালয় শিক্ষাৰ সংস্কাৰ আৰু ই বিকশিত কৰা সকলো শিক্ষণ আৰু পাঠদান সামগ্ৰীৰ মানদণ্ড নিৰন্তৰ উন্নত কৰাৰ বাবে প্ৰতিশ্ৰুতিবদ্ধ সংস্থা হিচাপে এন.চি.ই.আৰ.টিয়ে এই পাঠ্যপুথিখনৰ আৰু অধিক উন্নতিৰ বাবে ইয়াৰ সকলো অংশীদাৰৰ পৰা সমালোচনাত্মক মন্তব্য আৰু পৰামৰ্শৰ বাবে আগ্ৰহী।

অধ্যাপক দীনেশ প্ৰসাদ ছকলানী
পৰিচালক
ৰাষ্ট্ৰীয় শৈক্ষিক গৱেষণা
আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ

২৭ জানুৱাৰী ২০২৩
নতুন দিল্লী

© NCERT not to be republished

© NCERT
not to be republished

গ্ৰন্থখনৰ বিষয়ে

শিশুৰ প্ৰাথমিক বিকাশৰ প্ৰাৰম্ভিক বয়সত (৩–৮ বছৰ) বুনিয়াদী সাক্ষৰতা আৰু সংখ্যাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰি শিক্ষণৰ এক শক্তিশালী ভেটি গঢ়ি তোলাৰ গুৰুত্ব ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা নীতি ২০২০য়ে স্বীকাৰ কৰিছে।শিশুৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ নীতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, বুনিয়াদী পৰ্যায়ৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰমৰ পৰিকাঠামো *(National Curriculum Framework for Foundational Stage 2022) (NCF-FS 2022)*-ত পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণৰ বাবে শাৰীৰিক বিকাশৰ দৰে বিকাশমূলক ক্ষেত্ৰৰ সৈতে সংগতি ৰাখি দক্ষতা আৰু শিক্ষণৰ ফলাফল, সামাজিক-আৱেগিক-নৈতিক, জ্ঞানাত্মক, ভাষা আৰু সাক্ষৰতা, নান্দনিক আৰু সাংস্কৃতিক আৰু ইতিবাচক শিক্ষাৰ অভ্যাসৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা হৈছে,। ইয়াৰ অনুসৰণ হিচাপে এনচিইআৰটিয়ে বিকশিত কৰা মূল পৰ্যায়ৰ বাবে পাঠ্যক্ৰমত জ্ঞানমূলক ক্ষেত্ৰৰ অধীনত গণিত আৰু সংখ্যা বিজ্ঞান অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে, লগতে পাঠ্যপুথিকে ধৰি গণিতৰ বাবে শিক্ষণ সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰাৰ লগতে আন সকলো ক্ষেত্ৰৰ সংহতিৰ ওপৰতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে।

প্ৰথম শ্ৰেণীৰ বাবে গণিতৰ বৰ্তমানৰ পাঠ্যপুথি অৰ্থাৎ 'আনন্দময় গণিত' এন ই পি ২০২০, এন চি এফ-এফ এছ আৰু মূল পৰ্যায়ৰ বাবে পাঠ্যক্ৰমৰ পৰামৰ্শৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ডিজাইন কৰা হৈছে। যদিও ধৰি লোৱা হ'ব পাৰে যে ১ম শ্ৰেণীত প্ৰৱেশ কৰা শিশুৰ বালবতিকা ১ৰ পৰা ৩ বছৰলৈকে তিনি বছৰৰ হস্তক্ষেপ আছে (বয়স ৩–৬ বছৰ), তথাপিও আমাৰ দেশৰ বৈচিত্ৰ্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এনে শিশুও থাকিব পাৰে যিয়ে ৬ বছৰ বয়সত প্ৰথমবাৰৰ বাবে প্ৰতিষ্ঠানিক পৰিৱেশত সংখ্যাৰ পৰিচয় লাভ কৰিছে। এই পাঠ্যপুথিখনে এনে পৰিস্থিতিৰ যত্ন লয়।

এই পৰ্যায়ত শিশুসকলে মুক্ত খেল-ধেমালি, পুতলা আৰু অন্যান্য খেল উপভোগ কৰে। সেয়েহে, বিশেষ বুজাপৰা, সংখ্যা জ্ঞান, গাণিতিক আৰু গণনামূলক চিন্তা-চৰ্চা আদিৰ দৰে বিভিন্ন গাণিতিক ধাৰণা বিকশিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰচুৰ সুযোগ প্ৰদান কৰা হয়। ইয়াৰ দ্বাৰা শিশুক কংক্ৰিটৰ পৰা সচিত্ৰলৈ মসৃণভাৱে স্থানান্তৰিত কৰাত সহায় কৰে আৰু প্ৰতিটো নতুন ধাৰণা বা দক্ষতাৰ বাবে বিমূৰ্ত যুক্তিৰ পৰিচিত কৰায়।

সামগ্ৰিক বিকাশৰ বাবে পৰীক্ষামূলক শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি প্ৰথম শ্ৰেণীৰ বাবে আনন্দময় গণিতত বহুতো ক্ৰিয়া কলাপ আছে যিবোৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ ভিতৰত আৰু বাহিৰত কৰা হ'ব বুলি আশা কৰা হৈছে। সকলো অধ্যায়তে খেল-ধেমালিৰ জৰিয়তে গাণিতিক বোধ গঢ়ি তোলা হয়। নিৰসভাৱে গণিত শিকিবলৈ বাধ্য কৰোৱাৰ পৰিৱৰ্তে পাঠ্যপুথিখনে ল'ৰা-ছোৱালীক খেলৰ মাধ্যমেৰে গণিতৰ শিক্ষা প্ৰদান কৰে।

ভাষা শিক্ষণ আৰু বয়স উপযোগী শাৰীৰিক আৰু মানসিক বিকাশক কিতাপখনৰ লগত

© NCERT not to be republished

সংযোজিত কৰা হৈছে কাৰণ গণিত শিকন ভাষা শিকনৰ পৰা পৃথক নহয়। কিতাপখনত অভিভাৱক, শিক্ষক বা জ্যেষ্ঠ ভাতৃ-ভগ্নীৰ দৰে সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিসকলক চিন্তা উদ্ৰেককাৰী প্ৰশ্ন, গল্প, কবিতা আদিৰ জৰিয়তে শিশুসকলৰ সৈতে সুস্থ আলোচনা কৰাৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা হৈছে।

এই পৰ্যায়ত শিশুসকলৰ মাজত শব্দ পঠনৰ সামৰ্থৰ পাৰ্থক্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি স্ব-বিশ্লেষণাত্মক আৰু প্ৰাসংগিক চিত্ৰৰ জৰিয়তে বিভিন্ন গাণিতিক ধাৰণা উপস্থাপন কৰা হৈছে। তদুপৰি, এনেধৰণৰ ছবি আৰু চিত্ৰই শিশুসকলৰ পঠন আৰু বোধগম্যতা বৃদ্ধি কৰাত সহায় কৰে।

কিতাপখনক পাঠ্যপুথি আৰু কৰ্মপুথি হিচাপে সজোৱা হৈছে য'ত শিশুসকলৰ ছবি অংকন, ৰং কৰা আৰু উপযুক্তভাৱে লিখাৰ সুযোগ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। শিশুসকলৰ সৈতে মৌখিক আলোচনা সকলো অধ্যায়তে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে যাতে তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ চিন্তা প্ৰক্ৰিয়াক মৌখিক ৰূপ দিয়া আৰু প্ৰকাশ কৰাত সহায় কৰিব পৰা যায়। ইয়াৰ জৰিয়তে শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীসকলেও ভয়মুক্ত পৰিবেশত মূল্যায়ন কৰিব পাৰিব। এই পাঠ্যপুথিখনত প্ৰশ্ন আৰু কাৰ্যকলাপৰ ৰূপত চিন্তা উদ্ৰেককাৰী অনুশীলন কাৰ্যসমূহ দিয়া হৈছে। লগতে আশা কৰা হৈছে যে শিক্ষক আৰু অভিভাৱকসকলে ল'ৰা-ছোৱালীৰ বাবে অধিক লক্ষ্যণীয় দক্ষতা অনুশীলনৰ বাবে অনুৰূপ প্ৰশ্নৰ বিকাশ কৰিব। পাঠ্যপুথিখনৰ অভিনৱ ব্যৱহাৰ অভিভাৱক আৰু শিক্ষকসকলৰ মাজত নিহিত হৈ আছে আৰু ইয়ে দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ শিশুসকলৰ মাজত গণিতৰ আনন্দদায়ক শিক্ষা সুনিশ্চিত কৰিব।

এই গ্ৰন্থখনত কাৰ্যকলাপ, মুকলি প্ৰশ্ন, অন্বেষণ আৰু আলোচনাৰ জৰিয়তে যুক্তিসংগত চিন্তা, বিশ্লেষণাত্মক দক্ষতা, গাণিতিক যোগাযোগ আৰু একবিংশ শতিকাৰ দক্ষতাক সঞ্চাৰিত কৰাত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। অধ্যায়সমূহক ধাৰণাগত বোধগম্যতা, প্ৰক্ৰিয়াগত প্ৰৱাহতা, অভিযোজিত যুক্তি আৰু গণিতৰ প্ৰতি ইতিবাচক দৃষ্টিভংগী যোগ কৰি গাণিতিক দক্ষতাৰ দিশত আৰম্ভণি হিচাপে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

প্ৰথম শ্ৰেণীৰ বাবে আনন্দময় গণিতৰ বিষয়বস্তু এনচিএফ-এফএছ ২০২২ত উল্লেখ কৰা চাৰিটা ব্লকৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি তৈয়াৰ কৰা হৈছে। সেইবোৰ হ'ল- মৌখিক গণিতৰ চৰ্চা, দক্ষতা শিক্ষা, দক্ষতা অনুশীলন আৰু গণিতৰ খেল সকলো অধ্যায়ত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। সেইবোৰৰ বেছিভাগেই সন্মিলিত ৰূপত উপস্থাপন কৰা হৈছে। তথাপি, তলৰ অধ্যায়সমূহ কেৱল পৰিমাণ, আকৃতি আৰু পৰিমাপৰ জৰিয়তে বিশ্বক চিনাক্ত কৰাৰ গাণিতিক বুজাবুজি আৰু ক্ষমতা বিকাশৰ পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্য (চিজি-৮)ৰ সৈতে মিল থকাই নহয়, এনচিএফ-এফএছ ২০২২ত দিয়া আন সকলো পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্যৰ সৈতেও মিল থকা দেখা যায় । সামগ্ৰিক বিকাশৰ দিশত নেতৃত্ব দিয়া পাঠ্যক্ৰম:

- **মৌখিক গণিত:** ১ম অধ্যায়ত নোমাল মেকুৰী বিচাৰি আৰু ঝক ঝক ঝক ৰেলগাড়ী চলে আৰু ৫ম অধ্যায়ত পাঁচটি কণমাণি আদিৰ দৰে গণিতৰ কবিতা অন্তৰ্ভূক্ত কৰা হৈছে। ধাৰণাৰ পৰিচয় , অভ্যাস আৰু মুল্যাংকনৰ বাবে চিত্ৰ কাহিনী অন্তৰ্ভূক্ত কৰা হৈছে যেনে- ২য় অধ্যায়ত জ্ঞানী আইতা, ৩য় অধ্যায়ত আম খোৱা, ৪ৰ্থ অধ্যায়ত বুটামৰ অন্তৰ্ধান, ১০ম অধ্যায়ত মোৰ দিনবোৰ কেনেকৈ পাৰ কৰো ইত্যাদি।
- **দক্ষতা শিক্ষা:** সকলো অধ্যায়তে এনেবোৰ কাম থাকে যিবোৰ শিশুৱে অকলে, দলবদ্ধভাৱে বা জ্যেষ্ঠসকলৰ (অভিভাৱক, শিক্ষক আৰু ভাতৃ-ভগ্নী) সহায়ত কৰিব

© NCERT not to be republished

পাৰে। ইয়াৰ দ্বাৰা আনৰ নিৰ্দেশনাৰ জৰিয়তে শিশুৰ বিভিন্ন দক্ষতাৰ বিকাশত সহায় কৰে।

- **দক্ষতা অনুশীলন:** দক্ষতা অনুশীলনৰ সুযোগ সকলো অধ্যায়তে বিভিন্ন ৰূপত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে, যেনে ‘কৰো আহাঁ’, ‘প্ৰকল্প’, আৰু ‘অভ্যাস প্ৰশ্ন’।
- **গণিতৰ খেল:** সমগ্ৰ গ্ৰন্থখনৰ সকলো অধ্যায়তে গণিতৰ খেল-ধেমালি আৰু ক্ৰিয়া-কলাপৰ সংযোজন ঘটিছে।

The ওপৰৰ অধ্যায়সমূহ প্ৰস্তুত কৰা হৈছে পৰিৱেশ, মূল্যবোধ, ইতিবাচক অভ্যাসৰ প্ৰতি সংবেদনশীলতা গঢ়ি তোলাৰ বাবে,সাংস্কৃতিক শিপা, আৰু শিশুৰ ক্ষেত্ৰত অন্তৰ্ভুক্ত দৃষ্টিভংগী প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি। বহুভাষিক দৃষ্টিভংগী পাঠ্যপুথিতো প্ৰতিফলিত হয়। আকৰ্ষণীয় কাৰ্য্যকলাপসমূহো ভাষা বিকাশৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰাটো সমগ্ৰ পাঠ্যপুথিখনত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে যিয়ে শিশুসকলক আনন্দৰে শিকিবলৈ আগ্ৰহ জগাই তুলিব।

শিক্ষকসকলে প্ৰতিটো অধ্যায়ৰ উদ্দেশ্য বুজিব লাগিব আৰু..দিয়া কাৰ্য্যকলাপ, পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্য আৰু দক্ষতাৰ সৈতে ইয়াৰ প্ৰান্তিককৰণ মূল পৰ্যায়ৰ বাবে পাঠ্যক্ৰমত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা অনুসৰি, আৰু সেই অনুসৰি বিভিন্ন কাৰ্য্যকলাপকে ধৰি শিশুৰ বাবে শিক্ষণ পৰিকল্পনা তৈয়াৰ কৰা শিশুৰ বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণ কৰা। এই শিক্ষণ পৰিকল্পনাত শিক্ষকসকলে শিক্ষণ ফলাফলৰ সক্ৰিয় পৰ্যবেক্ষক হোৱাৰ প্ৰয়োজন I বিভিন্ন অধ্যায়ত দিয়া শিক্ষণ ফলাফল আৰু কাৰ্য্যকলাপৰ সৈতে সাম্যতা বজাই ৰখাটো শিক্ষকৰ ফালৰ পৰা প্ৰয়োজনীয় যদিহে আমি আমাৰ শিক্ষাক প্ৰকৃত মনোভাৱেৰে দক্ষতাভিত্তিক কৰি তুলিব বিচাৰো।

এই পাঠ্যপুথিত দিয়া কাৰ্য্যসমূহ ইংগিতদায়ক। শিক্ষকসকলে তেওঁলোকে সৃষ্টি কৰা খেলনা আৰু শিশুৰ বাবে সহজে উপলব্ধ হাতেৰে তৈয়াৰ কৰা পুতলা আৰু শিক্ষণ সামগ্ৰী সহায়ত তাৎক্ষণিক পৰিৱেশ বিকাশ কৰিব পাৰে শিক্ষকসক সম্পূৰ্ণ কাৰ্য্যকলাপসমূহ খাপ খুৱাই লোৱা, গ্ৰহণ কৰা আৰু পৰিৱৰ্তন কৰিবলৈ স্বাধীনI শিশুৰ প্ৰাৰম্ভিক পৰ্যায়ত চিনাক্তকৃত দক্ষতা বিকাশৰ উদ্দেশ্য আৰু লক্ষ্য তেওঁলোকৰ থাকিব লাগে ।

মানসিক প্ৰত্যাহ্বান আৰু চিন্তাপ্ৰৱণ কামত ব্যস্ততাৰ ফলত উন্নত গাণিতিক শিক্ষণ আৰু সমালোচনাৰ সৃষ্টি হয়। শিশুসকলক তেওঁলোকৰ নিয়মীয়া শিক্ষা সুযোগ প্ৰদান কৰাৰ উপৰিও কুইজ সমাধান কৰা, ৰহস্য সাঁথৰ ইত্যাদি সমাধান কৰিবলৈ দিয়া হৈছেI কিতাপখনত বহুতো বয়সৰ উপযুক্ত সাঁথৰ দিয়া হৈছে I শিশুটোক এটা সাঁথৰৰ সমাধান বিচাৰি উলিওৱাত কমেও এসপ্তাহৰ বাবে সময় দিব লাগেI কিছুমান সমস্যাত এটাতকৈ অধিক সঠিক উত্তৰ থাকিব পাৰে।এই সাঁথৰবোৰে শিশুএটাক আনন্দদায়ক অভিজ্ঞতা দিব লাগে সেয়েহে, সমাধানৰ আধাৰত শিশু এটাৰ মূল্যাঙ্কন কৰিব নালাগে এ তুলিব।.

শিক্ষকসকলে দিয়া প্ৰতিটো অধ্যায় আৰু কাৰ্যকলাপৰ উদ্দেশ্য বুজিব লাগিব, বুনিয়াদী পৰ্যায়ৰ পাঠ্যক্ৰমত অন্তৰ্ভুক্ত পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্য আৰু দক্ষতাৰ সৈতে তেওঁলোকৰ সংমিশ্ৰণ, আৰু সেই অনুসৰি শিশুসকলৰ বিভিন্ন প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বিভিন্ন কাৰ্যসূচীকে ধৰি শিশুসকলৰ বাবে এক শিক্ষণ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা প্ৰয়োজন।এই শিক্ষণ পৰিকল্পনাত শিক্ষকসকলে শিশুসকলে লাভ কৰা শিক্ষণ ফলাফল আৰু সকলো পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্যৰ অধীনত চিনাক্তকৃত দক্ষতা বিকাশৰ দিশত তেওঁলোকৰ প্ৰবাহৰ সক্ৰিয় পৰ্যবেক্ষক হোৱাটো

© NCERT not to be republished

প্ৰয়োজন। যদি আমি আমাৰ শিক্ষাক প্ৰকৃত অৰ্থত দক্ষতাৰ ভিত্তিত গঢ়ি তুলিব বিচাৰোঁ তেন্তে শিক্ষকসকলৰ বাবে শিক্ষাৰ ফলাফল আৰু বিভিন্ন অধ্যায়ত দিয়া কাৰ্যকলাপৰ সৈতে মেপিঙৰ প্ৰয়োজন।

এই পাঠ্যপুথিখন শিক্ষণৰ একমাত্ৰ উৎস নহয়। শিশুৱে পৰিৱেশ নিৰীক্ষণ কৰি বহুত বেছি শিকে; ককা-আইতাকে ধৰি সমনীয়া আৰু বয়োজ্যেষ্ঠসকলৰ সৈতে কথা পতা; তেওঁলোকৰ আগ্ৰহৰ বস্তুবোৰ বনোৱা; টিভি চোৱা; মোবাইলৰ সৈতে খেলা; খেলনা আৰু খেলা-ধূলা; গল্প আৰু কবিতা শুনা; প্ৰকল্প কৰা; সাংস্কৃতিক গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থানসমূহ ভ্ৰমণ কৰা ইত্যাদিৰ জৰিয়তে। সেয়েহে, আমি শিক্ষক বা অভিভাৱক হিচাপে পাঠ্যপুথিৰ বাহিৰলৈ গৈ এই শিক্ষাক মূল্য দিব লাগিব আৰু এই পৰ্যায়ৰ বাবে চিনাক্ত কৰা দক্ষতা আৰু পাঠ্যক্ৰমৰ লক্ষ্যৰ সৈতে ইয়াক মেপ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগিব। আমাৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ শিক্ষাক আমাৰ সামূহিক দায়িত্ব হিচাপে দেখা যায়।

© NCERT not to be republished

পাঠ্যপুথি প্ৰস্তুত সমিতি

উপদেষ্টা

দিনেশ প্ৰসাদ চাকলানি, সঞ্চালক, এন.চি.ই.আৰ.টি, নতুন দিল্লী

নিৰ্দেশনা

শশীকলা ৱাঞ্জাৰী, অধ্যাপক (অৱসৰপ্ৰাপ্ত) আৰু প্ৰাক্তন উপাচাৰ্য, এছ,এন.ডি.টি মহিলা বিশ্ববিদ্যালয়, মুম্বাই (অধ্যক্ষ, পাঠ্যক্ৰম আৰু শিক্ষণ-শিক্ষণ সামগ্ৰী বিকাশ সমিতি)

সুনীতি চানৱাল, অধ্যাপক আৰু মুৰব্বী, প্ৰাথমিক শিক্ষা বিভাগ, এন.চি.ই.আৰ.টি., নতুন দিল্লী (সদস্য আহ্বায়ক, পাঠ্যক্ৰম আৰু শিক্ষণ-শিক্ষণ সামগ্ৰী বিকাশ সমিতি)

অৱদান

আস্থা ভায়ানা, প্ৰাথমিক শিক্ষক, এম.আৰ.জি স্কুল, নতুন দিল্লী
অনুপ কুমাৰ ৰাজপুত, অধ্যাপক, DEE আৰু মুৰব্বী, প্ৰকাশন বিভাগ, এনচিইআৰটি, নতুন দিল্লী
আশুতোষ কেদাৰনাথ ৱাজালৱাৰ, অধ্যাপক, ডিইএছএম, এন.চি.ই.আৰ.টি, নতুন দিল্লী
গৰিমা পাণ্ডে, প্ৰাথমিক শিক্ষক, এম.চি.ডি স্কুল, নতুন দিল্লী
গুঞ্জন খুৰানা, গৱেষক, জামিয়া মিলিয়া ইছলামিয়া, নতুন দিল্লী
মুকুন্দ কুমাৰ ঝা, *পৰামৰ্শদাতা*, DEE, এন.চি.ই.আৰ.টি, নতুন দিল্লী
নিশা নেগী সিং, জ্যেষ্ঠ *পৰামৰ্শদাতা*, DEE, এন.চি.ই.আৰ.টি, নতুন দিল্লী
এন পাৰ্বতী ভাট, কাৰিকৰী সহায়ক, ডি.এছ.ই.আৰ.টি., বেংগালুৰু
পদ্মপ্ৰিয়া ছিৰালী, অধ্যক্ষ, সহদ্ৰী বিদ্যালয়, পুনে
ৰিতু গিৰি, সহকাৰী শিক্ষক, শিক্ষা সঞ্চালকালয়, দিল্লী
স্বপ্না অৰোৰা, টিজিটি, শিক্ষা সঞ্চালকালয়, দিল্লী

সমীক্ষক

দিব্যংশু দাভে, উপাচাৰ্য (ভাৰপ্ৰাপ্ত), শিশু বিশ্ববিদ্যালয়, গান্ধীনগৰ
গজানন লোণ্ডে, সঞ্চালক, সম্বিত গৱেষণা ফাউণ্ডেচন, বেংগালুৰু
মনজল ভাৰ্গৱ, সদস্য, ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিচালনা সমিতি আৰু
অধ্যক্ষ, মেণ্ডেট গ্ৰুপ
সন্দীপ দিবাকাৰ, বিষয় বিশেষজ্ঞ, আজিম প্ৰেমজী ফাউণ্ডেচন
শ্ৰীধৰ শ্ৰীবাস্তৱ, এনচিইআৰটিৰ অধ্যাপক আৰু যুটীয়া সঞ্চালক, নতুন দিল্লী

শৈক্ষিক সমন্বয়ক

অনুপ কুমাৰ ৰাজপুত, অধ্যাপক, ডিইই আৰু প্ৰকাশন বিভাগৰ মুৰব্বী, এন.চি.ই.আৰ.টি., নতুন দিল্লী

© NCERT not to be republished

স্বীকৃতি

ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদে (এনচিইআৰটি) অনিতা শৰ্মা, অধ্যক্ষা, এছ ডি পাব্লিক স্কুল; হিমানী ডেম, সহকাৰী অধ্যাপিকা, ৰাজধানী মহাবিদ্যালয়, দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়; মনীষ জৈন, অধ্যাপক, আই আই টি গান্ধী নগৰ ; পংকজ তিৱাৰী, জন শিক্ষাক, এম এল বি স্কুল চিওনী, মধ্যপ্ৰদেশ; প্ৰীতি হেগডে, সহকাৰী শিক্ষয়িত্ৰী, কে পি এছ, হেগনহাল্লী, বেংগালুৰু; পুষ্পা অলহিয়ান, এছ আৰ এ (SRA), ডি ই ই (DEE,), এন চি ই আৰ টি; ৰবীন ছেত্ৰী, সঞ্চালক, এছচিইআৰটি (SCERT), ছিকিম ; ৰাকেশ ভাটিয়া, বিষয় বিশেষজ্ঞ, এইচ বি এছ ই, হাৰিয়ানা; ৰেমন হুডা, জে পি এফ, ডি ই ই, এন চি ই আৰ টি; ছাৰা ৰাফাত খান, জে পি এফ, ডি ই ই, এন চি ই আৰ টি; তেজল আহুজা, জে পি এফ, ডি ই ই, এন চি ই আৰ টি; আৰু বীনা এইচ আৰ, শিক্ষাবিদ, সম্ভিত গৱেষণা ফাউণ্ডেশ্যন, বেংগালুৰু, এই সকলোকে গ্ৰন্থখনৰ উন্নয়ন কৰ্মশালাৰ আলোচনাচক্ৰত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ বাবে তেওঁলোকৰ বহুমূলীয়া অৱদানক স্বীকাৰ কৰে।.

এই পাঠ্যপুথিৰ চিত্ৰকল্প, ডিজাইন আৰু বিন্যাসৰ বাবে দিল্লীৰ এইম আৰ্টছৰ শিল্পী, সন্তোষ মিশ্ৰৰ প্ৰচেষ্টাক পৰিষদে শলাগ লৈছে। এনচিইআৰটিয়ে ডি টি পি অপাৰেটৰ— অৰুণ ভাৰ্মা, ডি ই এছ এম, কণিকা ৱালেচা, ডি ই ই, ৰোহিত কুমাৰ, ডি ই ই, আৰু ৰাকেশ আগৰৱাল, সহকাৰী, ডি ই ই, এন চি ই আৰ টি, এওঁলোকৰ অৱদালক কৃতজ্ঞতাৰে স্বীকাৰ কৰিছে।

ইলমা নাছিৰ, সম্পাদক (চুক্তিবদ্ধ), প্ৰকাশন বিভাগক এই পাঠ্যপুথিখন সম্পাদনা কৰাৰ প্ৰচেষ্টাক এনচিইআৰটিয়ে শলাগ লৈছে। ডিটিপি চেলৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত পৱন কুমাৰ বেৰিয়াৰ, আৰু সঞ্জীৱ কুমাৰ, কপি হল্ডাৰ, প্ৰকাশন বিভাগ, এনচিইআৰটিৰ প্ৰতিও পৰিষদে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছে।

© NCERT not to be republished

সূচী পত্ৰ

	প্ৰস্তাৱনা	*iii*
	কিতাপখনৰ বিষয়ে	*vii*
১.	নোমাল মেকুৰী বিচাৰি! (প্ৰাক-সংখ্যাৰ ধাৰণা)	১
২.	কোনটো দীঘল ? কোনটো ঘূৰণীয়া ? (আকৃতি)	১০
৩.	আমৰ ব্যৱহাৰ (১ৰ পৰা ৯ সংখ্যা)	১৮
৪.	১০ বনোৱা (১০ৰ পৰা ২০ সংখ্যা)	৩৩
৫.	কিমান ? (ৰ যোগ আৰু বিয়োগ একক সংখ্যাৰ সংখ্যা)	৪৮
৬.	শাক-পাচলিৰ পাম (২০ লৈকে যোগ আৰু বিয়োগ)	৬৪
৭.	লিনাৰ পৰিয়াল (জোখ-মাখ)	৭২
৮.	সংখ্যাৰ সৈতে ধেমালী (সংখ্যা ২১ৰ পৰা ৯৯)	৮৪
৯.	*উৎসৱ* (বিন্যাস)	৯৮
১০.	মই মোৰ দিনটো কেনেকৈ কটাও? (সময়)	১০৫
১১.	কিমানবাৰ? (পূৰন)	১১১
১২.	আমি কিমান খৰচ কৰিব পাৰো? (টকা)	১১৫
১৩.	ইমানবোৰ পুতলা (ডাটা হেণ্ডলিং)	১২০
	সাঁথৰ	১২২

© NCERT not to be republished

If you are stressed, anxious, worried, sad or confused about ....

Studies and Exams

Personal Relationships

Career Concerns

Peer Pressure

Seek Support of Counsellors

Call 8448440632

National Toll-free Counselling Tele-Helpline
8am to 8pm
All days of the week

MANODARPAN

Psychosocial Support for Mental Health & Well-being of Students during the COVID-19 Outbreak and beyond
(An initiative by Ministry of Education, Government of India, as part of Atma Nirbhar Bharat Abhiyan)

www.https://manodarpan.education.gov.in

© NCERT not to be republished